

ELD, OCH ORD. Med föreställningen "Helig!" har Teater Albatross gästspelat i Polen - på svenska. "Helig!" handlar om Förintelsen: "...svart poesi, en sorgesång där människan uppenbaras i sin kolmörkaste stund samtidigt som hon också söker bevara sin värdighet", säger teaterns grundare, Robert Jakobsson.

Varje ord smärtar

**Hos tokarna i Tokalynga Teaterakademi trivs Salomon Schulman
förräffligt: här i Hallandsskogen lever dynamisk scenkonst.**

Tanken på Tokalynga Teaterakademi blev till i ett mentalsjukhus i italienska Ferrara. Mellan ekande väggar och mentalpatienternas ångestskrin föddes Teater Albatross ur ett Baudelaire-poem. Inspirationen var den exilargentinska blodfulla gatuteatern Teatro Nucleo som under ledning av **Horacio Czertok** huserade i lokalerna, samt polacken **Jerzy Grotowskis** revolt mot den institutionella teatern.

Den senare betonade med otyglad emfas den fysiska teaterns företräden, kroppens och röstens oslagbara livskraft och en dynamik som sökte häva gränsen mellan publik och skådespelare. Dennes uppmaning till skådespelarna att envar bli sin regissör och att tolka sin inre oro appellerade till en ny generation aktörer. Grotowskis experimentella scenkonst kände inte några rågångar; han gavs en märklig frihet i det kommunistiska Polen.

År 1984 grundade **Robert Jakobsson** Tokalynga Teaterakademi, belägen djupt inne i de halländska skogarna. Närmare bestämt vid ett brofäste över Åtran, vadstället över vilket boskap fordom vallades till marknadstorget nedanför teaterbyggnaden. Livligheten är inte annorlunda i dag.

Där på skogstribunen ges järnet. Det vinglas på skyhöga styltor, eldar slukas och det vrålas så att furorna stupar.

Är det taskspelare och gycklare som rör sig i denna avkrok?

Eller är det så att det som i städerna är institution här förvandlats till intuition?

På turné uppför skådespelarna den mest hisnande gatuteater, följer en tradition ända sedan medeltidens harlekiner. Budskapet blir politiskt - så politiskt att varje ord smärtar och varje rullande eldhjul injagar fruktan.

Teater Albatross har tagit upp Förintelsen, kämpat med att dementera **Theodor Adornos** slitna tes att man inte kan göra poesi efter Auschwitz.

- Det går, utbrister teaterdirektören med sitt skygga leende.

- Men det är svart poesi, en sorgesång där människan uppenbaras i sin kolmörkaste stund samtidigt som hon också söker bevara sin värdighet.

Pjäsen "Helig!" - som handlar om massmorden på judarna - gick att spela i Polen, trots att polackerna inte förstod svenska. Men de begrep handlingen. Den hade ju tilldragit sig inne i deras byar, inför inte alltid så oskyldiga ögon.

- Enbart ett par gånger har vi fått antisemitiska tillmälen, tillägger Jakobsson. Vi har till och med spelat "Helig!" på en turné i Kamerun, som en av få europeiska teatergrupper som varit i landet, där folk inte fått någon undervisning om Förintelsen. Men de förstod. Rwanda ligger inte långt borta.

"Kongo" heter en annan pjäs som handlar om den belgiska imperialismen och dess hänsynslösa folkmord, understött av missionärers falskspel. Här blandas svart satir, gyckel och tragik i ett smärtsamt konglomerat.

Det är alltså 30 år sedan ensemblen såg dagens ljus. Jubileumsfirandet inleddes med en festival där teatergrupper kom från Europas alla hörn, bland annat Polen, Tyskland, Norge, Danmark, Finland och Italien - och bevisade att den mest levande teater frodas på detta mest sällsamma skogspodium.

Fotnot. Teater Albatross turnerar i höst med "Helig!". 17/9 spelas "I Skuggan av hatet växer blommor" på Falkenbergs museum. 20/9 firar teatern 30-årsjubileum på Falkhallen i Falkenberg, med bl a "Flickan och havssköldpaddan" och "Kongo".

Av Salomon Schulman
kulturen@expressen.se

Publicerad 27 aug 2014 10:31

Adress till denna artikel:

<http://www.expressen.se/kvp/kultur/varje-ord-smartar>